Tvær ræður Gunnar Gunnarsson sjötugur 21. maí 1959 og Um Hermann Jónasson og vinstri stjórnina 1956-1959.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmál – Gunnar Gunnarsson – Hermann Jónasson – Vinstri stjórn – Sjálfstæðismenn

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður og greinar 1949-1964
Askja 4-3, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þetta kom mér í hug í gærkveldi, þegar ég heyrði Hermann Jónasson kenna öllum öðrum en sjálfum sér, hvernig fór fyrir vinstri stjórninni.

Hver var það sem réði skipshöfnina á stjórnarfley Hermanns Jónassonar. Enginn annar en hann sjálfur.

Honum tjáir nú ekki að halda því fram, að kommúnistar væru lítils eða einskis ráðandi í Alþýðubandalaginu. Tíminn sagði alveg hið gagnstæða á sjálfan kjördaginn 1956. Hermann Jónasson og flokksmenn hans vissu því fullvel að hverju þeir gengu.

Ásakanir ~~hans~~ gegn foringjum Alþýðuflokksins eru jafn tilefnislausar. ~~Ríki~~stap Hræðslubandalagsflokkanna 1956 sýndi strax í upphafi að mikill hluti Alþýðuflokksmanna var því ævintýri algerlega andvígur. Hið sama kom enn fram í bæjar- og sveitarstjórnarkosningunum 1958. ~~Foringjar~~ Alþýðuflokksins eru flestir til í hvað sem er. Þess skyldu kjósendur minnast. Það er ~~fylgistapið~~ eitt, sem getur varðveitt ~~þessa menn~~ frá því að freistingin verði þeim enn á ný yfirsterkari. Skammir Hermanns Jónassonar

2)

Ásakanir Framsóknar gegn forystumönnum Alþýðuflokksins eru einnig tilefnislausar. Framsókn hefur aldrei þurft að varast þá, því að þeir hafa flestir verið ólmir að ráðast í skiprúm hjá Hermanni. Það eru ekki forvígismenn heldur kjósendur Alþýðuflokksins, sem hvað eftir annað hafa sýnt, að þeir vilja ekkert með Framsókn hafa að gera, og hún þarf því að varast. En alveg eins þurfa kjósendur Alþýðuflokksins að varast eigin forningja. Þeir hafa oftast fallið fyrir freistingunni, ef þeir töldu sig hafa einhverju að spila.

Um hug Framsóknar til Sjálfstæðismanna nægir að vísa til ræðuhalda talsmanna hennar nú. Ekki er samvinna líkleg þar á milli;

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

og Framsóknarmanna um okkur Sjálfstæðismenn skifta engu máli. Fyrir rösku ári sagðist Hermann vera í þann veginn að víkja okkur til fulls til hliðar í íslenzku þjóðfélagi. Áður hafði hann sagt, að við værum svo áhrifalausir að með okkur væri ekki vinnandi. Nú eigum við ásamt hans eigin stjórnarliðum að hafa komið af stað kauphækkunum. En hvernig var með för deildarstjórans Kristjáns Thorlaciusar á fund bæjarstjórnar Reykjavíkur haustið 1958?

Fjarstæðuhjal Hermanns á við hans eigin hegðun í verkfallinu mikla 1956, þegar hann vann með kommúnistum og nokkrum hluta Alþýðuflokksins að sprengja þáverandi stjórnarsamstarf. Þá voru viðhafðar samskonar aðfarir og það nú ber okkur á brýn.

En hvernig hugsar Hermann Jónasson sér að stjórna landinu. Hvað er það nú, sem hann býður landsfólkinu upp á.

Menn hafa heyrt hug Framsóknarmanna til okkar Sjálfstæðismanna í þessum umræðum. Enda prédika þeir nú að vinstra samstarf sé lausnin. Á þá á ný að manna skútuna með sömu skipshöfn og Hermann Jónasson og aðrir Framsóknarmenn hafa lýst

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

varð þeim fælin skipstjórinn, sem sjálfur hljóp frá borði á hættunnar stund, hinn 4. des. s.l. En forystuhæfileikar Framsóknar birtast ekki í því einu skilti-

að reyndist svo hrapallega á árunum 1956-58. Allir vita að Framsókn verður ekki einu sinni hálfdrættingur xx þess að fá helming þingmanna. Allir vita að ítrustu vonir Framsóknar eru þær að fá liðlega fjórðung þingmanna. Með hverjum ætla xxx þeir að vinna, og hvernig er um þeirra eigin forystuhæfileika. Hvar sem að er komið blasir við spilling og misnotkun opinbers valds og trúnaðar almennings. Sjálfur Tíminn í dag talar um hin verstu skakkaföll samvinnuhreyfingarinnar nú á seinustu árum. Stjórnarhæfileikinn felst í skattahækkunum Eysteins Jónssonar frá því hann fyrst kom til valda úr rúmum 9 milljjónum krónaxx upp í yfir 1700 milljónir, þegar hann loksins skildi við. Þórarinn Þórarinsson var skipaður til þess að hafa yfirumsjón með Keflavíkurflugvelli í varnarmálunum. Hann lét sér nægja róg um andstæðinga en segist aldrei hafa talað við utanríkisráðherra um þessi mál, hvað þá meira eftir stjórnarskiptin.

Utanríkisráðherrann lýsir aftur á móti heilindum Framsóknar svo, að hann hafi orðið að reka Framsóknarmenn úr varnarmála-nefnd, af því að þeir komu þar fram sem flokksmenn en ekki opinberir

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Áreiðanlega hafa þeir piltar ekki fundið slíkt upp hjá sjálfum sér,

embættismenn. ~~Ef svo er um þá sem minniháttar er, hvernig mundi þá um hina.~~ Eftir höfðinu dansa limirnir. Sagan af Hannesi Pálssyni og ~~Sigmun~~ Sigurði Sigmundssyni, ~~[illegible] lifandi ímyndum vinstri stjórnar~~, er ekki einsdæmi. Í þeim hóp hafa margir ástæðu til að óttast eigin verk, miklu fleiri en myrkfælni maðurinn á Selfossi.

holdtekjum í anda alls vinstra samstarfsins

Réttlætisvitund Framsóknar lýsir sér í því, þegar talsmenn hennar heimta, að ~~[illegible]~~ þeir, sem engar sakir eru gegn, verði settir frá störfum ~~[illegible]~~ af því, að þessum tveim mönnum var vikið frá fyrir einstök afglöp! Ef Framsóknarmaður ~~[illegible]~~ þá skal einfaldlega sérstakt að [illegible] að víkja ~~[illegible]~~ séu einnig sekir.

en sama að sök

Drengskapurinn alltaf á móti í því, þegar Framsóknarmenn brigsla Sjálfstæðismönnum um það, að flokkur þeirra eru hluthafar í olíufélögum SÍS. Hið sama er, að SÍS á meirihluta í báðum þessum og hefur ráðið þar öllu. Af hverju segja þessir herrar hreinlega ekki frá því, sem þeir vita um málið, í stað þess að reyna að blekkja [illegible]

með markleysum dylgjum, [illegible]

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þórarinn Þórarinsson hélt áfram
rógburði sínum um útsvars-
álagninguna hér í bæ og segir
nú, að niðurjöfnunarnefnd
hafi gert það af skömmum
sínum að hafa S.Í.S. útsvars-
frjálst hér í bæ. En hann
gleymir því, að Erlendur Einarsson
skrifaði grein í Morgunblaðið
að sama / til ~~afsökunar~~ því, að S.Í.S.
hefði talið ~~teldi sér~~ rétt fram á þann veg.
að óheimilt væri með öllu að
leggja á það samkvæmt
hæstaréttardómi frá 1955. Ef
heimilt hefði verið að leggja
á S.Í.S. eins og aðra hefði
það átt greiða 4½ milljón
króna. Það er þessi stað-
reynd, sem rógburður Þórarins
og félaga hans á að fela.

[Margin insertion:]
ekki við atvinnurekstur
með sama hætti og ein-
staklinga
Auðvitað ~~Bess~~ öllum
ljóst, að einstaklingsskattar
eiga ~~atvinnurekstur~~
~~er ekki atvinnurekstur.~~
~~Þann ... að vinna~~ atvinnurekstur ennfremur
þarf að vísa
miklar endurbætur
og þá ekki síst jafn-
rétti allra skattþegna.
En það er eitur í
beinum Framsóknar

Nýja greinin hans Þórarins
endist ekki til þess að hylja
hið raunljóta hlut, sem á
bak við er.

Mesti slagorðaglamrari í íslenskum stjórnmálum var [illegible] iðinn að fordæma slagorð jafnframt því, sem hann beitti [illegible] þjónustu sína. [illegible] Lítið er gert [illegible] má þar um segja. Eftirgangsmuna [illegible] lýsingu Framsóknar á [illegible] Hannibals [illegible] jafnframt hældist hann um yfir auknum þjóðartekjum í sinni stjórnartíð þvert ofan í staðreyndir, því að auknings þeirra gætti ekki í mörg [illegible] árið minni en á valdaárum V-stjórnarinnar. Samtímis skrökvaði hann til um stefnuyfirlýsingu Sjálfstæðismanna í landhelgismálinu, sem er alveg ótvíræð og segir:

Kommúnistar eru andvígir [illegible] uppbóta- og niðurgreiðslukerfinu sem hvert og [illegible] af því, sem þeir sjálfir segja, af því að þeir vilja með því tryggja stöðug ríkisafskipti og hömlur og höft. Af sömu ástæðum vilja [illegible] aukin viðskiptin [illegible]

[illegible]

að hann væri ábyrgðarlaus [illegible] leppur kommúnista, sem þeir hafi nú sent heim á sína sveit. Er vissulega að vonum, að kommúnistar þyrðu ekki að bjóða slíkan mann fram hér í Reykjavík, glæsimenni [illegible] skyldu taka undir [illegible]

[illegible] Þá auknings varð miklu meiri á valdaárum Ólafs Thors en síðan. Þá var einmitt lagður grundvöllur að margháttuðum framkvæmdum víðsvegar um landið, rafvæðing og [illegible] hvers konar [illegible].

Frásagnirnar um atvinnu [illegible] út um land á tímum V-stjórnarinnar eru jafn andstæðar sannleikanum eins og [illegible] að þá hafi [illegible]

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

6)

við járntjaldslöndin. Með því vona þeir að geta stöðugt þvingað Íslendinga til sívaxandi frelsissviftinga í atvinnumálum. Íslendingar vilja hafa viðskifti við allar þjóðir, en ~~þeir~~ við munum ekki ~~[illegible]~~ láta neitt stórveldi beint eða óbeint ákveða ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ hverja stjórnarhætti við ~~[illegible]~~ höfum í okkar eigin landi.

Í lýðræðislandi er eðlilegt að menn deili og deili hart fyrir kosningar. Allir hafa gott af gagnrýni og deilurnar verða oft til þess að skýra hvað á milli ber, svo að valið fyrir kjósendur verður auðveldara. En deilurnar mega aldrei skyggja á það sem sameiginlegt er. Hverjum kemur t.d. í alvöru til hugar, að nokkur Íslendingur vilji minnka land ~~okkar~~ sitt? En svo mundi verða, ef hinn byggilegi hluti landsins drægist saman.

Öll eigum við ótrúlega skammt ættir ~~okkar~~ að rekja til forfeðra og formæðra í öllum fjórðungum og héruðum landsins. Ísland allt er í bókstaflegum skilningi ættland okkar allra, og um það allt munu dreifast niðjar þeirra, sem nú lifa.

Landsfólkinu fer ~~nú~~ ört fjölgandi. ~~Að vísu hefur fólkið töluvert flutt sig til, svo að~~ Sumir landshlutar eru nú þéttbýlli en aðrir og þeir áður voru. ~~Það er~~ Engin nýjung er, að Íslendingar flytji sig til í landi sínu eftir því hvar lífvænlegast er. Svo hefur ætíð verið og verður á meðan Ísland er byggt. Einn þáttur framfaranna er einmitt í því fólginn, að hver kynslóð hagnýti þá möguleika, sem landið hefur þá bezta upp á að bjóða. ~~Enginn skyldi ætla, að fólkið haldi ekki áfram að flytja~~

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

R.

En þróunin
~~sig til eftir afkomumöguleikum. Þróunin~~ heldur
áfram. Fólkið situr ekki um kyrrt frekar héðan
í frá en hingað til, heldur fylgir afkomumöguleikunum. Þjóð, sem er í örum vexti,
þarf stærra land en ekki minna ~~en á það, sem við~~
~~nú lifum í~~. Þess vegna ~~hlj~~ hljótum við öll að
leggjast á eitt um það, að gera allt Ísland líf-
vænlegra en það áður var. Um leiðirnar getum við
deilt en markmiðið ekki.

Við Sjálfstæðismenn höfum bent á leiðina ~~xx~~, sem
við teljum liggja til bættra lífskjara. Aflvakinn
og leiðarstjarnan á að okkar dómi, að vera frelsi
einstaklinga og þjóðarheildar. Þjóðin mun sigrast
á öllum örðugleikum, ef hún fær að njóta þeirra
krafta, sem í henni ~~býr~~ búa.

Sjálfstæðismenn trúa ekki á boðskap þeirra,
sem vilja víkja öðrum til hliðar. Allir landsins
þegnar eiga að njóta jafnréttis. Þeim, sem verst
eru settir, ber að veita aðstoð, því að ~~enginn~~
enginn má troðast undir. Öllum ungum mönnum verður
að gefa færi á því að njóta meðfæddra hæfileika.
Blind auðhyggja er jafn úrelt og trúin á, að
~~xallsherjar~~ ríkis-~~afskifti~~ forsjá leysi allan vanda.

Enginn veit fyrirfram í hverjum ungum manni

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

er fólginn hugur, þor og víðsýni brauðryjandans, ~~sem leiðir þjóðina til afreka, er engan hafði óráð fyrir. Þetta veit enginn, og þó er víst, að slík forysta kemur aldrei frá~~ skrifstofubákni ~~eða~~ og nefndafargani. Það eru einstaklingarnir í landinu, fólkið sjálft, sem vinnur verkin, stór eða smá.

Stjórnmál eru þýðingarmikill en stjórnmála-~~menn~~ menn eru ~~ekki~~ hvorki alvitrir né óskeikulir og verk þeirra varðar aðeins lítinn hluta af mannlegu lífi. Hér á landi hafa stjórnmála~~mennirnir~~flokkarnir að undanförnu gert sér alltof títt um þau málefni, sem betur væru komin í höndum einstaklinga og frjálsra samtaka þeirra. Sjálfstæðismenn telja miklu skifta, að almenningur verði virkur þátttakandi í atvinnurekstri. Okkur kemur þess vegna ekki til hugar að selja almenningsfyrirtæki til einstakra auðmanna. ~~Við~~ En við teljum að ~~það til sé rekstrarform, sem~~ tryggja þátttöku almennings í atvinnurekstri án milligöngu stjórnmála~~manna~~flokka, sem nóg hafa á sinni könnu, enda teljum við misbeitingu almenningsfyrirtækja og félagsskapar í flokks-þágu ~~einstakra stjórnmálaflokka~~ eina verstu meinsemd ~~íslenzkra stjórnmála nú~~ íslenzkra stjórnmála nú.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Við skulum ætla hverjum sitt verkefni, láta frelsið leysa úr læðingi þau öfl, sem hömlur og höft ríkisvaldsins og þar með stjórnmálaflokkanna hafa að undanförnu lagt á einstaklinga og þjóðarheild, og m.a. hafa leitt til þess að atvinnurekendur bera í rauninni ekki lengur ábyrgð á sínum rekstri. ~~með öllum þeim afleiðingum, er ábyrgðarleysi ætíð fylgir.~~ Afleiðingar ábyrgðarleysis eru aldrei til góðs

En við skulum einnig ætla stjórnmálum og ríkinu það sem þeirra er. Við göngum til kosninga af því, að það eru kjósendurnir, sem eiga að hafa úrslitaráðin í málefnum ríkisins. Enginn hópur, í hvaða stétt og stöðu, sem hann er, má ætla sér að hrifsa til sín völd, sem kjósendum einum ber. Undir réttum skilningi þessa er framtíð lýðræðis og lögbundins skipulags á Íslandi komin.

Þjóðin hefur nú fengið nóg af glundroða, úrræðaleysi og stjórnleysi. ~~Eini flokkurinn, sem vegna fjöldafylgis og skýrrar stefnu hefur nokkurn möguleika til þess að ráða þar bót á, er Sjálfstæðisflokkurinn.~~ Það er ekki okkar, sem í baráttunni stöndum að segja fyrir um hver sigur eigi skilið. Við getum gert það eitt að leggja okkur alla fram í baráttunni fyrir þann málstað, sem

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

við teljum horfa þjóðinni til heilla. Það munu Sjálfstæðismenn um land allt gera og aðrir þeir, sem nú skilja, að Island þarf örugga og stefnuvissa stjórn. Margir munu telja að þar sé stærsta flokknum, sem skýrasta stefnu hefur markað sér, fulltrúa allra stétta, bezt treystandi. Kjósendur skera úr, frjálsir og óháðir við kjörborðið. Megi ákvörðun þeirra verða landi og lýð til gæfu og gengis.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1)

Ávarp á
Gunnarskvöldi 21. maí 1959.

Háttvirt samkoma og góðir hlustendur!

Við, sem hér erum saman komin í
kvöld og þið hinir ~~hlustendur~~ mörgu um allt
land, sem hlusta á það, sem fram
fer, ~~[illegible]~~ vottum á þessari
stundu Gunnari Gunnarssyni virðingu
okkar og þökk. Hann var hinn fyrsti
~~[illegible]~~ íslenski rithöfundur ~~(sem)~~
á seinni öldum, sem með verkum
sínum bar hróður Íslands út um
hinn víða heim. Hann hefur skrifað
sumt það, sem ætíð mun verða talið
meðal hins besta, sem Íslendingar
hafa ritað, og í ekkert setjum við

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2)

~~Íslendingar~~ stolt okkar fremur en að vera þjóð mikilla vitleysinga. Við eigum því Gunnari Gunnarssyni mikið að þakka og ~~[þess þakkir]~~ virðing hans mun lengi vera með þjóð okkar.

Þau samtök, sem efna til þessara hátíða, gera það ekki vegna þess að þau telji sig [eiga Gunnar Gunnarsson

[Látum Íslendingum fremur

hann er ~~sjálfsagt~~ frjáls maður og vill láta alla aðra njóta hins sama frelsis og hann telur sjálfum sér nauðsyn. Enginn maður, sem ég þekki, er síður líklegur en Gunnar Gunnarsson til að ~~[illegible]~~ láta aðra nota sig eða ~~en~~ til að vegna að nota aðra. ~~[illegible]~~ til að ~~telja~~

~~[illegible]~~

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3)

En þó að þau samtök, ~~sem~~ en mér
hafa falið að bjóða ykkur velkomin, sem
eg hér með geri, eigi ekki Gunnar
Gunnarsson, þá eiga þau honum
mikið að þakka. Við vildum sýna
lítið merki þess með samkomu okkar
hér í kvöld.

Því miður er Gunnar Gunnarsson
sjálfur nú ekki svo góður til heilsu
að hann geti ~~komið~~ ~~verið~~ til ~~þessa~~ hér í ~~samkvæmis~~ ~~kvöld~~.
Við hörmum það samtímis því
sem við óskum honum skjóts
bata, góðrar heilsu og langra lífdaga svo að hann megi enn
lengi vinna að þeim verkum, sem
hugur hans stendur til, og dvelja
á meðal ástvina sinna að
þessum hvötum ~~til~~ unga eig hans á gata

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

4

eiginkona, sem stödd er á meðal okkar í kvöld, ~~að~~ ~~færa~~ [flytji] honum jafnframt því, sem ég bið hana að ~~færa~~ [bera] honum gjöf, er nokkrir vinir hans óska að mega færa honum vegna sjötugsafmælisins

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur